

Kristiansands-barnehagen

Årsplan
Trollhaugen
barnehage
2025-26

Alle barn og unge opplever trygghet, tilhørighet og mestring

Fastsatt av samarbeidsutvalget 26.08.25

Innhold

Vår barnehage.....	3
Presentasjon av barnehagen	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Ny i barnehagen	4
Overganger	4
Hva er barnehagens årsplan?	5
Felles verdier, retning og fokus – «sterkere sammen for barn og unge»	6
Barnehagens hovedsatsingsområde	6
Samarbeid	9
Foreldresamarbeid	10
Taushetsplikt, opplysningsplikt og politiattest	10
Lek og læring i barnehagen	11
Demokrati og barns medvirkning og deltakelse	12
Omsorg og danning	13
Kommunikasjon og språk	14
Mangfold, likestilling og gjensidig respekt	14
Bærekraftig utvikling	15
Livsmestring og helse	15
Barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø.....	16
Vurdering	17
Progresjon	17
Plan for arbeidet.....	18

Vår barnehage

Denne årsplanen skal gi et innblikk i hvordan barnehagen vil jobbe i det neste året og hva vi vil ha søkelys på i vårt arbeid for at barna skal trives og utvikle seg. Vi jobber etter formålet om at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og mestring.

Trollhaugen barnehage sin visjon er; «En blomstrende hage med lek og læring, der voksne veileder og gir næring». Alle barn er *ulike* og *unike*! Alle barna er med på å gjøre barnehagen fargerik og vakker, på hver sin måte! De ansatte har ansvar for å se, (være nær eller som deltaker), veilede, støtte, motivere, gi råd og verne om den enkelte. En visjon er et *drømmesyn* og noe vi strekker oss etter. Vi ønsker at hvert barn kan få utvikle seg ut fra den de er. Det skal være godt å være barn og voksen på Trollhaugen! Personalet har jobbet i mange år, og opparbeidet seg god kompetanse gjennom erfaringsmessig og forskningsbasert kunnskap. Vi jobber for å skape gode relasjoner mellom barn og voksne. Vi har et grunnleggende syn om at hvert menneske er unikt!

Barnehagen eies av Kristiansand kommune, men har en spesiell tilknytning til Sørlandet sykehus. Ansatte har prioritet på de fleste plassene. Trollhaugen har 3 avdelingene, hvor barna er fordelt etter alder. Askeladden er småbarnsavdelingen med 9 plasser for 1 og 2 åringer. Veslefrikk er «mellomavdelingen» med 8-10 barn som er 2-3 år. Tyrihans har de eldste barna, og de er 13 barn dette året.

Ansatte på Trollhaugen:

Enhetsleder: Kjersti Fuglerud Sødal

Askeladden:

Jorunn Wallevik – pedagogisk leder

Elisabeth Sørvig Johansen – pedagogisk leder

Camilla Westermann – assistent

Veslefrikk:

Bente Birgitte Thorsland – pedagogisk leder

Mette Findal Andersen – fagarbeider

Tyrihans:

Helen Merete Fjellvang – pedagogisk leder

Caroline Spies – fagarbeider

Kirsti Torjesen – fagarbeider, (slutter 01.10)

Vikarer:

Grethe Kiledal, (kjøkkenansvarlig og vikar), Inger Britt Bakstad, Anja Thunes, Tonje Sødal, Mette Zeiner Ormseth, Tonje Andrea Govertsen

Besøksadresse: Andreas Kjærsvæi 76, 4615 Kristiansand

Postadresse: Trollhaugen barnehage, postboks 4, 4685 Nodeland

Telefonnummer: 91801690 / 99340640

Askeladden: 95119357

Veslefrikk: 95141312

Tyrihans: 95135581

Mailadresser: trollhaugen.barnehage@kristiansand.kommune.no / kjersti.fuglerud.sodal@kristiansand.kommune.no

Ny i barnehagen

Å begynne i barnehagen er en stor overgang for det enkelte barn, og oppstarten skal tilpasses til beste for barnets behov. Foreldrene er aktive med i oppstarten, som begynner i det barnet får plass. Barnehagen bygger på [felles rutiner utarbeidet for alle barnehager](#) og legger til rette for en oppstart som fremmer trygghet og gode relasjoner, og som legger grunnlag for trivsel og utvikling. Slik vil vi motta barnet ditt i barnehagen vår:

Før sommerferien inviterer vi alle nye barn og foreldre på besøksdager, og vi har foreldremøte for småbarnsforeldrene. Da snakker vi mye om hvordan vi planlegger oppstarten, hva som er viktig for å gjøre det best mulig, vi går igjennom kommunen sin *rutine for oppstart i barnehage*, med mer. Når barnet begynner i barnehagen, tilpasser vi rutiner og organiserer dagen slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere trygge relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn. Alle barn er ulike, og tilvenningen må skje i forhold til det enkelte barns behov og i barnets tempo. Det er viktig med tett dialog med foreldrene, og vi må skape trygghet og forutsigbarhet for barnet. Vi har foreldreaktiv tilvenning, noe som betyr at foreldrene er med den første uken og noen ganger lenger. Det er viktig å sette av ca. 2 uker til oppstart. De ansatte skal bli kjent med barnet og deres behov, gjennom å være tett på barn og foreldre. Det er viktig å opptre som omsorgsfulle, varme og tydelige voksne. Vi har positiv erfaring med at barnet har korte dager i begynnelsen, og at timeantallet økes opp etter hvert. I og med at mange foreldre jobber turnus, ønsker vi at foreldrene skal disponere plassen slik de ønsker. Det viktigste er å ta hensyn til barnets beste, så vi legger til rette for at det fungerer så bra som mulig for barnet! Når barnet starter i barnehagen, har pedagogisk leder raskt en oppstartsamtale med foresatte. Dette for å avklare forventninger, utveksle informasjon og å gjøre overgangen til barnehagen best mulig. I oppstarten tilpasser vi rutiner og organiserer tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, knytte seg til personalet og andre barn.

Overganger

Overganger innad i barnehagen

Slik vil vi legge til rette for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe: Alle barn som skal bytte avdeling, får beskjed om dette på våren. Vi samtaler med barna om endringen som skal skje. Veslefrikk-barna kan enkelt gå på besøk over til Tyrihans, og det gjør de stadig i hverdagene. Spesielt mye på våren og forsommeren. Personalet på Askeladden tar med seg barna som skal starte på Veslefrikk på besøk, blir med på turer o.l. for å bli kjent med ny avdeling. De ansatte på Veslefrikk tar også mye kontakt med kommende «Veslefrikk-barn» på lekeplassen, og deltar i lek og aktiviteter sammen med dem. Før sommerferien har pedagogene overføringssamtaler, hvor de går igjennom det som er viktig å vite om barna før de starter på ny avdeling. Vi evaluerer hvert år hvordan overgangen har vært, og jobber for at den skal bli best mulig.

Overgang barnehage – SFO og skole

Slik forbereder barnehagen overgangen til SFO og skole for det enkelte barn:

Barn skal ha et sammenhengende læringsløp fra barnehage til SFO og skole. Et samarbeid mellom barnehagen og SFO/ skolen er derfor viktig. Kristiansand kommune har utarbeidet [rutiner for dette samarbeidet](#). Både foreldre og barn deltar i arbeidet for å skape en trygg og god overgang. Barnehagen sender i samråd med foreldre et overføringsskjema til SFO og skole, der også barnet har fått bidra med informasjon.

Det siste året i barnehagen er et spesielt år, og barna går på *Ridderskole*. Der har de en del skoleforberedende aktiviteter, lærer om følelser, kroppen, å forholde seg til andre, trafikk og mye annet som er viktig å ha med seg videre. I kommunen har vi en «overgangssekk», som alle barna skal bli kjent med innholdet i. Denne møter de først i barnehagen, også ser de den igjen på SFO og skolen. Den skal være med og gjøre overgangen trygg, når de møter noe de kjenner igjen fra barnehagen. Annet vi jobber med, for å gjøre overgangen så god som mulig:

- Vi omtaler skolen positivt og med forventning, for å legge til rette for en god skolestart.

- Noe av det viktigste barn lærer i barnehagen, er sosial kompetanse; hvordan de kan få venner, være en god venn, gi og ta i leken, tilpasse seg ulike situasjoner osv. Gode sosiale ferdigheter hjelper barnet til en trygg og god skolestart.
- Det siste året i barnehagen går barna på Ridderskolen, og da gjør de mange forskjellige aktiviteter på klubbrommet; tegner, spiller, leser, samtaler. Barna får en egen arbeidsbok, «Trampoline», som har temaer fra *Rammeplan for barnehagen*. Innholdet på Ridderskolen blir lagt opp etter barnas interesser, temaer som avdelingen jobber med, med mer.
- Før 1. mai har foreldre og pedagogisk leder en samtale og går igjennom «overføringsskjemaene», som sendes videre til barnets skole. Dette er informasjon om hvert enkelt barn, og som er viktig at skole og SFO får.
- Vi forsøker å få til skolebesøk til alle barnas skoler. I tillegg til disse besøkene, inviteres barn og foreldre på førskoledag på barnets skole.
- Ridderskolen deltar på ulike arrangementer som vi inviteres til; besøk på brannstasjonen, «trygg-i-vann» på Aquarama, dukketeater, med mer.
- Før sommerferien har vi en fest for skolestarterne med familier, og festen avsluttes med at barna blir slått til *Riddere av 1. klasse*.
- «Kroppen er min» er et samtaleverktøy som handler om hvordan vi kommuniserer om kropp, grenser, krenkelser, omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep med barna i barnehagen. Ridderskolen skal ha 4 samlinger, som har temaene; *grenser – hvem bestemmer – hemmeligheter – si det til noen*. Vi informerer foresatte når det nærmer seg. Alle avdelingene jobber med «kroppen er min», da det er viktig at barn lærer hva som er ok/ikke ok, egne og andres grenser, empati, hva kroppsdelene heter, osv. Dette kan virke forbyggende på alt fra mobbing til skadelig seksuell atferd.

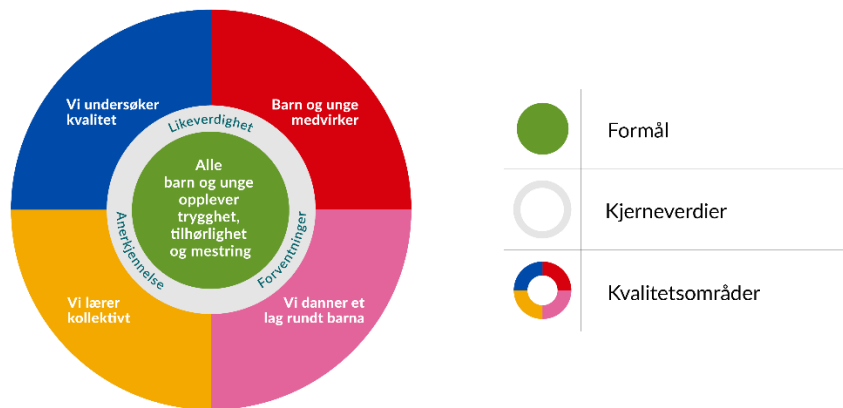
Hva er barnehagens årsplan?

Loven sier at alle barnehager skal utarbeide en årsplan. Planen skal vise hvordan barnehagen jobber i tråd med Rammeplanen og lov om barnehager. Alt arbeid i barnehagen skal gjenspeile [barnehagelovens formål, § 1](#). Årsplanen har en dobbel funksjon, den skal både være et arbeidsredskap for barnehagepersonalet internt og den skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser for praksis i forhold til samarbeidspartnere og foreldre. Den skal blant annet vise hvordan barnehagen arbeider med omsorg, lek, danning og læring. Her må også progresjon tydeliggjøres. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov.

Felles verdier, retning og fokus – «sterkere sammen for barn og unge»

Vår barnehage er en del av oppvekstsektoren i Kristiansand der vi er felles om et rammeverk som legger føringer for alt arbeid i barnehager, skoler og andre tjenester for barn og familie. Vårt felles rammeverk gir tydelig retning gjennom formålet om at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og mestring. Barnehagen skal ha prosesser rundt alle de fire kvalitetsområdene.

Hele rammeverket finner du [HER!](#)

Barnehagens hovedsatsingsområde

Barnehagen har på bakgrunn av kartlegging av pedagogisk praksis, prioritert følgende hovedsatsingsområde for neste barnehageår:

Vi fortsetter arbeidet med mål om å være en leke-lgod barnehage: *I lekegode barnehager har de personalteam som deltar i leken. De går inn og ut av leken, og deltar slik at barna får enda mer selvstendig lek. De ansatte bruker lek i overgangssituasjoner, og samlingsstunden har betydning for leken. I lekegode barnehager er de ansatte opptatt av dramaturgi; å skape spenning og å overraske barna. De åpner lekedøra til en verden av magi, fantasi, spenning og overraskelser»* Sitatet er fra Terje Melaas, som er forfatter og foredragsholder, og som vi benytter kunnskapen til. Vi har fokus på lek, og ønsker å tilegne oss ny kunnskap og å være i utvikling. Det er de ansatte det kommer an på, og de må være påkobla og til stede! Lek er en grunnleggende del av barndommen, og dens betydning strekker seg langt utover ren underholdning. Den er tvert imot livsnødvendig! Fred Rogers; «Lek er ofte snakket om som en pause fra seriøs læring. Men for barn er lek den seriøse læringen. Lek er egentlig arbeidet til barndommen». Den frie leken, som er spontan og barnestyrt, spiller en sentral rolle i barns utvikling og velvære.

Her er noen av de viktigste grunnene til hvorfor leken er så sentral:

- **Sosial utvikling:** Gjennom lek lærer barn å samhandle med andre, dele, samarbeide og løse konflikter. De utvikler sosiale ferdigheter som empati, kommunikasjon og evnen til å forstå andres perspektiver. Dette skjer ofte naturlig når barn leker sammen og må forhandle om regler og roller i leken.
- **Kognitiv utvikling:** Lek stimulerer hjernen og fremmer kognitiv utvikling. Når barn deltar i rollelek, bruker de sin fantasi og kreativitet, noe som kan bidra til problemløsning og kritisk tenkning. Deltakelse i spill med regler, kan forbedre matematisk forståelse og logisk resonnement.
- **Emosjonell utvikling:** Gjennom lek kan barn uttrykke og utforske sine følelser i et trygt miljø. Dette hjelper dem med å utvikle emosjonell intelligens og selvregulering. Når barn opplever glede, frustrasjon eller spenning i lek, lærer de å håndtere disse følelsene på en sunn måte.
- **Fysisk utvikling:** Fysisk lek er viktig for utvikling av motoriske ferdigheter og fysisk helse. Lekeaktiviteter som løping, hopping og klatring bidrar til styrke, koordinasjon og balanse. I tillegg fremmer fysisk aktivitet en sunn livsstil som kan vare livet ut. Vi har et årshjul for *liv og røre*, som har fokus på

lek med motorikk og fysisk aktivitet. Vi har lett for å beskytte barn for alle farer, noe som fratar de mestringsopplevelser og muligheten for å oppleve spenning. Per Brodal, hjerneforsker; «Læring ved å utsette seg for risikolek ligger i å bli kjent med frykten for å håndtere den. Lek der barn oppsøker risiko, kan derfor vise seg å forebygge psykiske helseplager.»

- **Språkutvikling:** Gjennom lek, spesielt rollelek, utvikler barn sine språklige ferdigheter. De utvider sitt ordforråd, forbedrer grammatikk og lærer å kommunisere på en god måte. Dette skjer ofte gjennom dialog og historier som skapes i leken.
- **Kreativitet og fantasi:** Lek er en arena der barn kan la sin kreativitet og fantasi blomstre. Dette er viktig for problemløsning, ikke bare i barndommen, men også i voksenlivet. Kreativ lek kan innebære alt fra å bygge fantasiverdener til å lage kunstverk, finne på nye spill e.l.
- **Selvstendighet og selvtillit:** Når barn får muligheten til å leke fritt, tar de egne beslutninger og utvikler en følelse av selvstendighet. Dette styrker deres tro på egne evner. De lærer at de kan påvirke sin egen verden, og oppnå mål gjennom innsats og utholdenhet.

Lek er mer enn bare moro; det er en vital komponent i barns helhetlige utvikling. Den frie leken gir barn muligheten til å utforske, lære og vokse på en naturlig og engasjerende måte. Ved å anerkjenne lekens verdi og skape rom for fri lek, gir vi barna verktøyene de trenger for å utvikle seg til sunne, glade, trygge, kreative og kompetente individer. Hjerneforskning understøtter lekens sentrale betydning i barns utvikling.

Hva er det med leken? ALT!

«Lek i tidlig barnealder gir det beste grunnlaget for senere læring og vekst, og vi vet at leken er små barns foretrukne læringsform» Per Brodal

«Med fri lek kommer kreativitet, og med kreativitet blir livet aldri kjedelig!» Svein Helge Grødem

«Gjennom å være en lekende barnehage, kan vi gi barna mot til å leve!» Birgitte Fjørtoft

Ergonomi og pedagogikk

De fleste ansatte på Trollhaugen har jobbet i barnehage i veldig mange år, og erfaringsmessig vet vi at det kan føre til muskel- og skjelettplager. Det er viktig å jobbe med forebygging av skader, og ha fokus på ergonomi og pedagogikk. En fysioterapeut fra BHT har derfor vært i barnehagen og gjort observasjoner. Hun lagde en rapport etter besøket, og deltok på et personalmøte våren- 25. Det er mange måter vi kan jobbe helsefremmende, f.eks. ved å løfte minst mulig/ løfte riktig, ha utstyr/ hjelpemidler som kan brukes i ulike situasjoner, og aller viktigst; **la barna klare mest mulig selv.** Se filmen;

<https://www.youtube.com/watch?v=0Vpy3UFcdk> Jo mer barn klarer selv av f.eks. påkledning, dekke på og av bordet, rydde, smøre brødsiver, tømme melk, o.l. jo mer selvstendige blir barna og de opplever mestringsglede. Ved å sette fokus på barnas iboende vilje til å klare seg selv, samtidig som man legger til rette det fysiske miljøet, oppstår det en vinn-vinn-situasjon. Barna får gode forutsetninger for utvikling og læring gjennom å klare mest mulig selv i alle de situasjonene de er oppe i løpet av hverdagen i barnehagen, og de ansatte kan bedre sin egenhelse ved å unngå belastninger. Når dere kommer med barna på morgenen, er det fint hvis de ikke leveres over «porten/gjerde» på avdelingen. Vi vil heller ta imot i barnas høyde, med et varmt blikk og ei hånd. Da blir det mindre løft/ bæring for de ansatte, og barna kan klare mer selv.

Vi jobber med mål om at barna skal klare mest mulig selv, og det er fint om vi samarbeider med hjemmene om dette. Vi må slippe barna til, la de oppleve mestringsglede, hjelpe hverandre og bli selvstendige.

Robuste barn

Barndommen er en tid hvor mye skal læres og erfares, på veldig mange områder. Barn skal oppleve mye glede og mestring. Men det er også greit å ikke mestre hele tiden. Sånn er det for både små og store mennesker. Det er viktig å tåle alle følelser, oppleve skuffelser, avvisning, ubehag og å ikke lykkes. Ubehageligheter skjer av og til, og barn kan ikke alltid få det som de vil. Å jobbe for å utvikle **robuste barn** i barnehagen, handler om å styrke barnas evne til å møte motgang, regulere følelser og å bygge og reparere gode relasjoner. Å være et **robust barn** betyr at barnet har utviklet evner og ferdigheter som gjør det i stand til å håndtere motgang, stress og utfordringer på en sunn og konstruktiv måte. Robusthet – ofte kalt psykisk motstandskraft – handler ikke om å være "hard" eller aldri vise følelser, men om å kunne stå støtt i seg selv, søke hjelp når det trengs, og komme seg videre etter vanskelige opplevelser. Det er viktig at barnehagen er en trygg arena hvor barn kan øve på samspill, kjenne igjen følelser, oppleve mestring og nederlag. Vi vil jobbe på denne måten:

Skape trygge og stabile relasjoner

- Være en tilgjengelig og sensitiv voksen, som ser og bekrefter barnet.
- Bruke tilknytningsbasert praksis – barn som føler seg trygge, tør å utforske og utvikle seg.
- Gi emosjonell støtte når barnet opplever vanskelige følelser.

Fremme sosial kompetanse

- Øve på empati, samarbeid og konflikthåndtering gjennom lek og samtaler.
- Bruke rollelek og gruppesamtaler for å styrke forståelsen av andres perspektiver.
- Modellere positiv kommunikasjon og problemløsning.

Styrke barnas selvfølelse og mestringstro

- Gi ros for innsats, ikke bare resultat.
- La barna få ta ansvar og gjøre egne valg i hverdagen.
- Tilrettelegge for mestringsopplevelser – små utfordringer som barnet kan klare.

Lære barna følelsesregulering

- Snakke om følelser med barna – gjennom bøker og samtaler.
- Øve på rolige pusteøvelser, pauser og strategier for å håndtere sinne eller frustrasjon.
- Være en rollemodell i hvordan vi selv håndterer stress og følelser.

Skape et inkluderende og støttende miljø

- Jobbe aktivt med inkludering og vennskap – ingen skal stå utenfor.
- Ha rutiner og struktur som gir forutsigbarhet.
- Bruke lek som arena for læring og utvikling – lek fremmer både sosial og emosjonell robusthet.

Samarbeid med hjemmet

- Ha god dialog med foreldre om barnets utvikling og behov.
- Dele strategier og observasjoner – bygge et felles grunnlag for støtte.
- Involvere foreldre i aktiviteter og utviklingsarbeid.

Hvorfor er robusthet viktig?

- Forebygger psykiske vansker senere i livet.
- Gir barn bedre forutsetninger for å mestre skolegang og sosiale utfordringer.
- Styrker barnets evne til å tilpasse seg endringer og håndtere stress.
- Bidrar til livskvalitet og trivsel – både nå og i fremtiden.

Musikk på Trollhaugen

Hver avdeling jobber med musikk, både i små og store grupper. I små grupper får barna delta på en spesiell måte, og målsetningene ved å jobbe på denne måten er:

- Glede, humor, engasjement og fellesskap.
- Gode mestringsopplevelser.
- Vi skal se, møte og favne hvert barn.
- Veksle mellom å lede og å bli ledet.
- Hvert barn skal oppleve en positiv relasjon til de andre i gruppa.
- Barna skal kjenne motivasjon og være intenst oppmerksom og konsentrert.
- Trene på å være i sentrum og å få oppmerksomhet fra andre.
- Unngå fokus på rett og galt, men improvisere å delta ut fra seg selv.
- Visuell og auditiv bevisstgjøring.
- Kjenne på hvordan musikk påvirker oss, og får fram ulike følelser!

Utover musikk i smågrupper, har vi spontansang, «ønskekonserter» og mye sang i samlingsstunder, på turer, osv. Hver fredag formiddag pleier vi å samle alle barna på Trollhaugen til felles sangstund. Da er sangglede og fellesskap i fokus. Dette starter vi opp med så fort alle de nye barna har blitt godt kjent og trygge. Naboen vår, Lillebølgen, pleier også å komme med barn på fellessamlingene.

Samarbeid

Barnehagen har mange aktuelle samarbeidspartnere, - som barnevern, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), mobilt team, helsestasjon, skoler, Universitetet i Agder etc. Her kan barnehagen hente hjelp og støtte, eller få innspill til sitt arbeid når det er behov for det.

Helsetjenester som omhandler barn, er nå samlokalisert i [Familiens hus](#) der man treffer helsesykepleier, familietераapeut, jordmor, fysioterapeuter, barnevernsarbeidere og skolehelsetjenesten. Også barnehagen henvender seg her når det er behov for det. Alle barnehager har fått tildelt en kontakthelsesykepleier som de møter minst to ganger pr. år.

Foreldresamarbeid

Barnehagen skal samarbeide med foreldrene både individuelt og som gruppe. Foreldrenes medvirkning er nedfelt i barnehageloven. Foreldre skal ha mulighet til innflytelse gjennom samarbeidsutvalg, foreldreråd, foreldremøter og foreldresamtaler. Oppdragelse er ifølge barnekonvensjonen og barneloven foreldrenes ansvar. Barnehagen skal være et supplement til hjemmet. Det er opprettet et eget [foreldreutvalg for barnehager i Kristiansand](#) i tillegg til [FUB nasjonalt](#). Dette er et fellesorgan for alle foreldre med barn i barnehagen i Kristiansand kommune.

Samarbeid om hvert enkelt barn skjer i de daglige møtene og i planlagte samtaler. Alle barnehager skal ha et samarbeidsutvalg som er rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for barnehagen og foreldrene. Samarbeidsutvalget fastsetter barnehagens årsplan. Foreldrerådet består av foreldrene til alle barna. Foreldrerådet skal fremme foreldrenes fellesinteresser, og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

Hvert år har vi foreldremøte etter oppstart, og årets møte blir tirsdag 09. september i barnehagen.

Taushetsplikt, opplysningsplikt og politiattest

Alle som jobber i barnehagen, er pålagt [taushetsplikt](#) og må skrive under på et taushetsløfte i forhold til informasjon som gjelder barn, foreldre og personalet. Alle som jobber i barnehagen, må legge fram politiattest. Barnehagen har en lovpålagt [opplysningsplikt til barnevernet](#) som gjelder forhold de blir kjent med, der barns helse og utvikling står i fare. Foreldre vil bli umiddelbart informert og involvert i saker som gjelder deres barn, med mindre det dreier seg om vold og overgrep, da har barnehagen plikt til å melde til politiet.

Lek og læring i barnehagen

Barnehagen skal være et sted hvor barns behov for omsorg og lek blir ivarettatt og barndommens egenverdi anerkjennes. Vi skal bidra til at alle barn får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek. Barna skal oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske og lære å mestre. Dette skal blant annet komme til uttrykk i arbeid med **rammeplanens fagområder**. Fagområdene er:

- kommunikasjon, språk og tekst
- kropp, bevegelse, mat og helse
- kunst, kultur og kreativitet
- natur, miljø og teknologi
- etikk, religion og filosofi
- nærmiljø og samfunn
- antall, rom og form

Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring. Barns lek og medvirkning preger barnehagehverdagen. Når det gjelder lek og læring, vil vi dette året spesielt jobbe med:

- Vi skal ta leken på alvor, og gi barna TID til å fordype seg i lek.
- Vi skal være nær barna i leken, og mye på gulvet.
- Vi skal veilede og delta i barns lek, på ulike måter.
- Vi er bevisste på å legge til rette for variert lek inne og ute.
- Vi har fokus på bevegelsesglede, og legger til rette for at barna skal få bruke kroppen på ulike måter, få høy puls, og oppleve mestring og spenning i uteaktiviteter.
- Vi observerer barnas lek for å forstå interesser og utviklingsnivå.
- Vi tilpasser lekemiljøet på avdelingen gjennom barnehageåret, basert på interesser og temaene vi jobber med.
- Alle barna skal få felles opplevelser; historier, bøker, eventyr, osv. som vil være til inspirasjon for leken.
- Vi støtter barna i leken, og hjelper med å finne løsninger for hvordan de kan leke og samhandle på en god måte.
- Personalet skal gi barna lekestøtte ved å se, lytte, komme med innspill, innsisere, delta, gi rekvisitter o.l.
- Barna gis støtte og strategier til selv å løse konflikter de står i. Vi veileder og oppfordrer barna til å prøve å løse konflikter selv.
- Ved å dele barnegruppene mye, vil vi at barna skal oppleve å bli sett, anerkjent og å delta aktivt i fellesskapet. Ofte blir disse gruppene dannet av barna på eget initiativ, hvor de finner på tema, hvor, med hvem osv. De ansatte har ansvar for at alle barn får delta i lek og aktiviteter.
- Vi gir barna tid og ro til lek og utforskning.

«En skapning som en gang har kjent gleden ved lek, vil kjenne tilfredsstillelse ved å leke også når ungdommen er forbi», Karl Groos 1898.

«Det er et høyere mål for barn å oppleve læring gjennom lek», Ralph Waldo Emerson.
Se mer under *Hovedsatsingsområde s. 6*.

Demokrati og barns medvirkning og deltakelse

Vår barnehage skal være et sted som fremmer danning og læring. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende felleskap hvor barna får anledning til å ytre seg, blir hørt og delta.

Barns medvirkning handler først og fremst om en holdning hos de voksne i relasjonen med barn. Barn skal bli møtt som et selvstendig menneske. Uavhengig av alder og forutsetninger, skal barn få erfare at deres stemmer blir lyttet til. Vi skal sørge for at barnas erfaringer og synspunkter får innflytelse på det som skjer i barnehagen. Vi har dette året valgt å jobbe med demokrati og medvirkning på denne måten:

- Alle barn skal oppleve at de er en betydningsfull deltaker i fellesskapet. De skal kjenne på trygghet, tilhørighet og mestring.
- Målet er at alle skal oppleve at de er inkludert i leken og få kjenne på vennskap. De ansatte skal spørre og observere barna, for å sikre at hvert barn opplever det.
- Alle skal få anerkjennelse for den de er, og oppleve at de har noe å tilføre fellesskapet.
- Vi lytter til, observerer barnas initiativ, og gir de mulighet til å være med på å skape sin egen dag. Barna skal ha reell innflytelse på sin barnehagehverdag!
- Vi er avventende, og gir barna tid til å finne ut hva de vil leke. Ansatte er med å sette i gang lek eller finne på andre aktiviteter.
- Ansatte deltar aktivt i lek og aktiviteter, og følger opp barnas innspill.
- Vi skal ha respekt for barnets perspektiv og ta barnas meninger, følelser og uttrykk på alvor. Også når det kommer til uttrykk gjennom lek, kroppsspråk eller handlinger.
- Barna skal erfare at deres stemme betyr noe, og at de er en del av et fellesskap der alle har verdi.

- Vi legger til rette for at barna kan ta selvstendige valg i løpet av barnehagehverdagen, og at de medvirker både i lek og rutinesituasjoner. F.eks. velge aktiviteter, leker, turmål, temaer for prosjektarbeid, o.l.
- Når barn viser omsorg og gjør positive handlinger mot andre, anerkjenner vi barnet og setter ord på det gode vi ser. Fokus på empati!
- Vi reflekterer sammen og stiller åpne spørsmål. Lar barna komme med løsninger og innspill til hva vi skal gjøre osv. Bruker tid til å lytte og vente på svar.
- Tyrihans er med på Barnehagetrivsel.no, som er organiserte barnesamtaler. Dette for å få vite hvordan de trives, hva de liker godt/mindre godt, hva de kan være med å bestemme i hverdagene, forholdet til andre barn og voksne, osv. (Barn og foreldre må samtykke til at vi gjennomfører intervjuene).
- Vi velger temaer og hvordan ulike prosjekt drives fram, ut fra barnas interesser og medvirkning.
- De ansatte fordeler seg i ulike rom og observerer, veileder, støtter og deltar.
- På foreldresamtaler, foreldremøter og ellers, oppfordrer vi foreldre til å komme med innspill og medvirke.

Omsorg og danning

Barnehagen skal legge til rette for omsorgsfulle relasjoner preget av tillit, nærvær, varhet og trygghet. Barn skal få omsorg av voksne og andre barn, og samtidig øve seg på selv å gi omsorg. De voksne skal veilede barn og hjelpe dem i spenningen mellom sosialisering i gruppen og ivaretagelse av de individuelle behov. Omsorg i barnehagen handler først og fremst om trygghet, tilknytning og varme relasjoner. Når det gjelder omsorg og danning vil vi dette året spesielt jobbe med:

- Vi skal møte alle barn med åpenhet, varme, trygghet og interesse, og vise omsorg for hvert enkelt barn. Skape trygghet ved å være til stede, tilgjengelig og forutsigbar.
- Vi skal gi trøst og støtte når barn er lei seg, frustrerte eller trenger hjelp.
- Vi skal vise kjærlighet gjennom blikk, kroppsspråk og språk.
- Ansatte skal støtte og oppmuntre barn til å vise omsorg for andre, og til selv å kunne ta imot omsorg.
- Vi skal bidra til at barn kan utvikle tillit til seg selv og andre.
- Vi skal støtte barnas utvikling som hele mennesker – både følelsesmessig, sosialt og verdimessig.
- Vi skal gi individuell oppfølging, se hvert enkelt barn og tilpasse omsorgen etter behov.
- Personalet skal synliggjøre og verdsette ulikheter, meninger og perspektiver i fellesskapet.

- Vi skal utfordre barnas tenkning og invitere dem med i utforskende samtaler.

Kommunikasjon og språk

Vår barnehage skal være et sted som fremmer barns kommunikasjon og språkutvikling i omgivelser der voksne er bevisst sin rolle som språklige forbilder. Barnehagen arbeider systematisk med å utvikle barnehagens språkmiljø i forhold til språkstandard for barnehagene i Kristiansand. Språkarbeidet inngår blant annet i barnehagens arbeid med fagområdene. Dette året vil vi spesielt jobbe med:

- Vi jobber for at alle barn er med i hverdagssamtaler – hver dag! I lek, ved måltider, i garderoben, inne og ute.
- Vi leser bøker for alle barn, og jobber med å ha et stort mangfold blant bøkene vi presenterer.
- Vi synger, bruker rim, regler og ulike tekster på forskjellig språk og dialekter, slik at barna opplever å være en del av et språklig mangfold.
- Vi oppmuntrer barn til å være trygge og stolt av sitt morsmål. Vi deler ord, sanger og historier med hverandre på de språkene som er representert i barnehagen.
- Vi er tydelige språkmodeller og bruker språket aktivt. Barna skal daglig «bades» i språk, og vi snakker om det vi gjør, benevner ting, osv.
- Alle skal bli hørt og få taletid.

Mangfold, likestilling og gjensidig respekt

Vår barnehage skal være et sted som fremmer vennskap og fellesskap. Barna skal oppleve å være en betydningsfull person i fellesskapet. Barn og voksne har en absolutt verdi. Barnehagen skal være preget av åpenhet og raushet der mangfold brukes som en ressurs. Vi skal jobbe for å skape et inkluderende miljø der alle barn og familier blir sett, hørt og verdsatt – uansett bakgrunn, kjønn, kultur, språk eller funksjonsnivå. Barnehagen skal blant annet gjennom fagområdene jobbe med mangfold, likestilling og gjensidig respekt. I Kristiansand kommune arrangeres Skeive sørlandsdager årlig i august. Skoler og barnehager oppfordres til å delta på dette, ut fra barnas alder og modenhet. Skeive Sørlandsdager handler om mangfold, inkludering, likestilling, likeverd og gjensidig respekt for alle mennesker – uavhengig av kjønn, identitet eller legning. Dette er verdier som Rammeplan for barnehager sier at alle skal ha fokus på. Ved å heise regnbueflagget viser vi som kommune at vi står sammen for likeverd og mot diskriminering. Det sender et viktig signal til barn, unge, ansatte og innbyggere om at Kristiansand er en by hvor alle skal føle seg trygge og velkomne!

Dette året vil vi spesielt jobbe med:

- Vi synliggjør mangfoldet som er på avdelingen, og har respekt for hverandre. Vi involverer foreldre og familier i barnehagens liv og aktiviteter.
- Vi anerkjenner barna gjennom ord, holdninger og handling. Alle skal møtes med åpenhet og respekt.

- Vi skal fremme nestekjærlighet og motvirke alle former for diskriminering og utenforskap.
- Alle barn skal oppleve at de har sin plass i gruppa, og at de kan få være den de er! Vi feirer høytider og tradisjoner til barna som er representert på avdelingen.
- Vi deltar på «En by for alle», som kommunen arrangerer i uke 6. Den uka har vi spesielt fokus på mangfold, likeverd og inkludering. Da heiser vi «En by for alle-flagget».
- Alle skal kjenne og oppleve at; du er god nok som du er!
- Sammen med barna er vi nysgjerrige og snakker positivt om likheter og forskjeller, og at det er en ressurs at vi er ulike.

Bærekraftig utvikling

Vår barnehage skal være et sted som fremmer omsorg for verden vi lever i, både her og nå og i fremtiden. Barna skal oppleve verdien av å ta vare på seg selv, andre og naturen. Barnehagen skal legge grunnlaget for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Gjennom fagområdene skal barnehagen jobbe med bærekraftig utvikling, og dette året vil vi spesielt jobbe med:

- I juni -24 ble vi Miljøfyrtårn-sertifisert, noe som betyr at vi blant annet har satt oss konkrete mål vi skal jobbe for å oppnå. Det handler om å begrense matavfall, sortere søppel, begrense energi-forbruket, handle varer som er miljømerket, plukke søppel og ta vare på naturen.
- Ansatte er gode forbilder, og ønsker at barna skal bli glade i naturen og verne om den.
- Barn og ansatte plukker søppel og viser respekt for plante- og dyreliv.
- Vi har kjøkkenhage hvor vi dyrker poteter, bær og grønnsaker. Barna er med på å så, vanne, luke og innhøstingen.
- Ansatte viser barna at vi tar vare på leker og utstyr, og vi reparerer ting som går i stykker.
- Barn og ansatte har sammen dugnad på lekeplassen, både vår og høst.

Livsmestring og helse

Vår barnehage skal være et sted som fremmer livsglede, humor, undring og medopplevelser, vi skal legge til rette for at barna blir robuste og trygge, og kjenner tilhørighet til barnehagens sosiale fellesskap. (Se mer om robuste barn s. 7-9)

Det handler ikke om å mestre livet, men om å tåle å mislykkes. Ingen mestrer livet hele tiden. Barna skal oppleve trygge og gode omgivelser, hvor de opplever livsglede. Barn trenger ikke bare kunnskap om hvordan de skal lære å mestre. De trenger trygghet på at det er helt greit å *ikke* mestre alt hele tiden. Sånn er det å være menneske, og alle følelser hører med; glad, sint, trist, skuffet, ensom... Vonde tanker og følelser har alle, og det er helt ok å ha dem. Barnehagen er en viktig arena for læring og mestring som barn har for å være en del

av samfunnet. Derfor er det viktig at barna kan føle at det er rom for dem, også de dagene de ikke er i det mestrende og flinke hjørnet. Å kunne være til stede samme med andre og være rimelig komfortabel i eget skinn uten hele tiden å være topp, er et godt utgangspunkt for å delta og bidra positivt i samfunnet. Du kan være en del av noe større enn deg selv, uten selv å være så stor. Det er en viktig del av barns utvikling å kunne se seg selv utenfra. Men før de kan se seg selv utenfra, må de kjenne seg selv innenfra, de må få lov til å bare være.

Barnehagen skal jobbe med livsmestring og helse blant annet i møte med rammeplanens fagområder og vil dette året spesielt jobbe med:

- Vi skal støtte barna i å mestre medgang og motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.
- Vi anerkjenner barnets følelser og hjelper å sette ord på dem. Lære begreper som glad, sint, trist, redd, osv.
- Vi skal møte barnet med varme og forståelse, og normalisere følelser.
- hjelpe barnet med å håndtere følelsene sine.
- Vi jobber for at barn skal lære respekt for andres grenser. De må lytte og handle når andre barn sier *nei*, *etterpå* eller *stopp*.
- Barna skal oppleve tillit og trygghet til å dele vonde erfaringer og opplevelser med trygge voksne.
- Vi legger til rette for barns behov for ro, hvile, bevegelse og aktivitet.
- Vi har fokus på bevegelsesglede, og at alle barn skal oppleve glede ved å bruke kroppen på ulike måter.
- Vi roser barna og oppmunttrer til å prøve selv, og jobber for at de skal oppleve mestring.
- Ansatte reflekterer sammen, dersom det er endring i barns atferd.
- Vi er bevisste vårt ansvar for å skape god stemning i barnehagen, med humor, godt humør og omsorg for alle.
- Vi jobber for at barna skal oppleve matglede og få sunne helsevaner.
- God hygiene, og kjennskap til menneskekroppen er viktig kunnskap. Og å ta vare på kroppen sin og utvikle trygghet og selvstendighet.

Barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø

Et godt leke og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet, som vennskap, inkludering og forebygging av krenkelser, trakassering, vold og mobbing. Barnehagen skal ha nulltoleranse for alle typer krenkelser. De ansatte har aktivitetsplikt, jfr § 41,42 og 43 i barnehageloven, til å følge med, melde fra, undersøke og sette inn tiltak. Kristiansand kommune har utarbeidet en felles [veileder for arbeidet med trygt og godt barnehagemiljø](#).

Slik vil vår barnehage jobbe med å forebygge, avdekke, stoppe, håndtere og følge opp mobbing i tråd med barnekonvensjonen og verdiene i Rammeplanen:

Alle ansatte har ansvar for å observere og følge med på at alle barn har et trygt og godt læringsmiljø. På Trollhaugen er alle barn *våre barn!!!* Det betyr at alle følger med på alle barn, engasjerer seg i deres utvikling, gir informasjon videre dersom man observerer noe, osv. Når vi oppdager at det f.eks. oppstår gjentakende utfordringer i lek eller andre hverdagssituasjoner, tar vi det opp på avdelingsmøter og eventuelt ledermøte. Vi bruker punktene i veilederen og setter inn tiltak. Foresatte blir alltid informert og deltagende i det som skjer. De ansatte i barnehagen benytter pedagogisk analyse for å belyse læringsmiljø, utfordringer rundt enkeltbarn, organisering o.l. Det blir utarbeidet ulike tiltak som hele personalet er forpliktet til å jobbe med.

Vi griper inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser. Dersom vi får melding om eller oppdager at et barn blir krenket, gjør vi observasjoner, bruker undersøkesskjema og vi lager en aktivitetsplan, (beskrevet i kommunens veileder). Foresatte er viktige, og vi jobber sammen til beste for barnet.

På høstens foreldremøte, 09.09, informerer vi om barnehagens inkluderingsverdier og våre forventninger til samarbeid om barnas beste. Vi sørger for at både personalet og foresatte er godt kjent med § 41, § 42 og § 43 i barnehageloven, som omhandler *nulltoleranse, forebyggende arbeid og aktivitetsplikt*.

- Alle ansatte skal kjenne til aktivitetsplikten når et barn ikke har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø; forebygge, følge med, gripe inn, melde ifra, undersøke og sette inn tiltak.
- Vi arbeider systematisk med holdninger og forståelse for barns uttrykk.
- Vi bruker barnesamtaler og har tett dialog med foresatte. Vi trenger hverandre for å fange opp dersom barn ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø.

Vi har rutiner for konflikthåndtering med utgangspunkt i de 4 kjerneverdiene som skal prege barnehagekulturen; likeverd, anerkjennelse, deltagelse og tilhørighet. Disse verdiene skal føre til at barnehagen preges av gode relasjoner, positive forventninger, deltagelse og mestring, (Handlingsveilederen)

Vurdering

Barnehagen utvikles gjennom jevnlig å vurdere det pedagogiske arbeidet. Ved å reflektere over egen praksis er målet å utvikle kvaliteten på tilbudet til beste for barna. Foreldreundersøkelsen og andre kartlegginger er viktige data for barnehagen i vurderingsarbeidet. Barnehagen har flere metodiske verktøy i vurderingsarbeidet, blant annet brukes pedagogisk analyseverktøy. Som pedagogisk dokumentasjon bruker vi for eksempel bilder fra aktiviteter og rutinesituasjoner i hverdagen, eller korte praksishistorier. Når barnehagen arbeider med egenvurdering og progresjon, kan den pedagogiske dokumentasjonen være et verdifullt utgangspunkt for felles refleksjon og samtaler om arbeidet. Dette kan danne grunnlag for å utvikle stadig bedre praksis.

Progresjon

Barnehagen skal hver dag legge til rette for at alle barn får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Progresjon i barnehagen handler om at leken og barnehagens innhold skal være i utvikling, slik at alle barna kan møte nye utfordringer som vekker nysgjerrighet, lærelyst og utforskertrang. I barnehagen skal progresjon knyttes til prosesser som lek og opplevelser, og ikke til læringsmål. I vurderingsarbeidet spør vi oss: Hvordan legger vi til rette for progresjon i vår praksis når det gjelder pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø? (Rammeplanen, 2017, s.44)

Vi har en progresjonsplan, som er ment som et hjelpemiddel i planleggingen av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Progresjonsplanen tar for seg rammeplanens fagområder og det er våre arbeidsmåter, ikke barnas måloppnåelse, som står i fokus. Progresjon handler om å bygge videre på barnas tidligere erfaringer og kunnskap, gi barna nye utfordringer som passer deres utviklingsnivå og å sikre at læring og utvikling skjer over tid – ikke tilfeldig. Vi er pliktige til å følge rammeplanens krav til innhold i det pedagogiske arbeidet, men vi må tenke helhetlig gjennom hele barnehageløpet. Alle barn skal få erfaringer med rammeplanens ulike områder i løpet av årene i barnehagen. Metodene er avhengig av alder, modning og utvikling. Hensikten med progresjonsplanen, er å få en oversikt over hva vi skal fokusere på innenfor de ulike aldersgruppene. Dette vil være med på å sikre barnas progresjon gjennom årene i barnehagen. Progresjonsplanen er ikke statisk og

endelig, og det er rom for endringer når vi finner nye måter å arbeide på. Den er også tenkt slik at det vi fokuserer på de første årene, tar vi med oss og bygger videre på når barna blir eldre.

Plan for arbeidet

I denne årsplanen har vi skissert noen tema og fokusområder innenfor viktige områder i barnehagens tilbud. Med utgangspunkt i disse, skal personalet i fellesskap vurdere egen praksis. Dette skal ligge til grunn for videre arbeid, læring og utvikling av et stadig bedre barnehagetilbud.

Slik vil vi jobbe med vurdering og progresjon:

Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov, (Rammeplan for barnehagen, 2017). Personalet jobber systematisk for å gi alle barn et godt læringsmiljø, og ved å sette et kritisk blikk på egen praksis. Når vi evaluerer praksis, har vi fokus på de ansattes rolle. Vi observerer og veileder hverandre i forhold til hvordan vi kan utvikle læringsmiljøet rundt enkeltbarn og grupper av barn. Planlegging, gjennomføring og evaluering foregår kontinuerlig for å utvikle barnehagens innhold og praksis.

Viktige datoer å merke seg:

11.08: Planleggingsdag

09.09: Foreldremøte

31.10: Trollfest, (for barna)

07.11: Planleggingsdag

27.11: Lyktefest kl. 07.30 på lekeplassen, (med søsken og foreldre)

12.12: Lucia, (kl. 08.00, med foreldre)

19.12: Nissefest, (for barna)

02.01: Planleggingsdag

13.02: Karneval, (for barna)

16.02: Planleggingsdag

10.03: Barnehagedagen, (for barna)

13.05: 17. maifeiring i barnehagen, (for barna, og for de foreldrene det passer for)

15.05: Planleggingsdag

19.05: Fotografering

Sommerstengt uke 29 og 30

Vi håper på et veldig godt barnehageår for små og store, og at vi får til et bra samarbeid på alle måter!

